

Izdegšanas sindroms garīgās veselības aprūpes un ambulatorās aprūpes māsām

*Liāna Deklava, Kristaps Circenis, Inga Millere, Olga Odiņa,
Vīta Aveniņa, Inese Lācīte*

Rīgas Stradiņa universitāte, Māzinību akadēmiskā skola, Latvija

II

Ievads. Izdegšanas sindroma dēļ mūsu darbs var kļūt mazāk produktīvs, darbinieki vairāk slimo un kavē darbu veselības stāvokļa dēļ, kā arī palielinās personāla mainība [Najjar, Davis, 2009]. Pētījumos pierādīts, ka līdz pat 67% garīgās veselības aprūpē strādājošo vērojami augsti izdegšanas sindroma rādītāji. Vebsters un Hakets (*Webster and Hackett*) savā pētījumā konstatēja, ka veselības aprūpē strādājošajiem 54% gadījumu vērojami augsti rādītāji emocionālā izsūkuma skalā, bet 38% – augsti rādītāji depersonalizācijas skalā [Morse, Salyers, Rollins, Monroe-DeVita, Pfahler, 2012]. Dīls un Turners (*Deahl and Turner*) savos pētījumos vērš uzmanību, ka psihiatrijā strādājošajiem izdegšanu galvenokārt rada pacientu vardarbība, personāla bailes no šīs vardarbības, ierobežotie resursi, nepildītās stacionāra nodaļas, kā arī augstās darba prasības. Tomsons (*Thompson*) kā izdegšanu veicinošos faktoros min personāla lielo atbildību par pacientiem, augstās administrācijas prasības, lielo darba slodzi un augstās birokrātiskās prasības [Pejuskovic, Lecic-Tosevski, Priebe, 2007].

Materiāls un metodes. Pētījumā piedalījās 100 garīgās veselības aprūpes māsu un 123 ambulatorās māsas. Garīgās veselības aprūpes māsu vidējais vecums bija 45,13 gadi (SD = 10,70), ar vidējo darba stāžu garīgajā veselības aprūpē 13,52 (SD = 10,70) gadi. Kā pētījuma instrumenti tika lietotas Maslačas izdegšanas un demogrāfisko datu aptaujas.

Rezultāti. Vidējie izlases rādītāji garīgās aprūpes māsām Maslačas izdegšanas aptaujā ir šādi: emocionālā izsūkuma (EI) apakšskalā – 18,13 (SD = 11,17), depersonalizācijas apakšskalā (Do) – 5,73 (SD = 5,61) un personīgo panākumu apakšskalā (PP) – 24,60 (SD = 6,28); ambulatoro māsu rādītāji: EI apakšskalā – 23,4 (SD = 11,24), DP apakšskalā – 7,0 (SD = 6,05) un PP apakšskalā – 35,9 (SD = 7,44). Latvijas māsu izlases vidējie rādītāji [Circenis, 2013], aptaujājot 587 māsas vecumā no 22 līdz 68 gadiem (M = 41,80; SD = 8,91), bija šādi: EI apakšskalā – 22,75 (SD = 10,75), DP apakšskalā – 7,52 (SD = 5,30), PP redukcijas apakšskalā – 34,57 (SD = 8,22).

Secinājumi. Ambulatoro māsu izdegšanas sindroma rādītāji ir augstāki, salīdzinot ar garīgās veselības aprūpes māsām un māsu populāciju kopumā. Izdegšanas simptomi vairāk saistīti ar personīgo panākumu redukciju, jo šīs skalas rādītāji ir visaugstākie izlasē, kas varētu liecināt, ka māsas ir mazāk tendētas uz izaugsmi, profesionālo pilnveidi un attīstību, savukārt depersonalizācija ir mazāk raksturīga, kas varētu liecināt, ka tām nepiemīt bezpersoniska un cietsirdīga attieksme pret aprūpējamām personām.